

GELENEKSEL ÇOCUK OYUNLARININ ÇOCUK GELİŞİMİNE KATKILARI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

A RESEARCH ON THE CONTRIBUTIONS OF TRADITIONAL CHILDREN'S GAMES TO CHILD DEVELOPMENT

Öğr.Gör. Recai AKAY

İstanbul Esenyurt Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Çocuk Gelişimi Programı,
recaiakay@esenyurt.edu.tr, İstanbul/Türkiye

ÖZ

Teknolojideki gelişmeler geleneksel çocuk oyunlarının oynandığı alanları değiştirmeye ve hızla daraltmaya başlamıştır. Özellikle şehirlerde yeterli oyun alanlarının kalmaması, trafik ve güvenlik gibi sebepler yüzünden çocuklar geleneksel çocuk oyunlarından uzak kalmaktadır. Bunların sonucunda eve kapatılan çocuklar tablet ve internette oyun oynar hale gelmiştir. İlk etapta çalışan ve çocuğuyla oyun oynamaya vakti olmayan aileler için çocukların evde bilgisayarla oynaması bir çözüm gibi görülmüştür. Fakat artık aşırı bilgisayar oyunlarının çocukların ruh sağlığını bozduğu bilim çevrelerince kanıtlanmıştır.(Töret,2017) Bu makalenin amacı geleneksel çocuk oyunlarının çocuk gelişimine katkıları ortaya koymaktır. Araştırmada tarama modeli çerçevesinde betimsel yöntem kullanılmıştır. Makalenin amacı doğrultusunda altı adet geleneksel çocuk oyununa yer verilmiştir. Bu makalede yer verilen geleneksel çocuk oyunları şunlardır: Yedi kule(babadik) oyunu, yağ satarım oyunu, dokuztaş oyunu, yakan top oyunu, hımbıl oyunu ve isim bitki şehir oyunudur. Her bir oyun basit ve sade bir dille anlatılmıştır. Oyunlara daha da netlik kazandırmak adına çizimler yapılmış ve görseller verilmiştir. Bu oyunların tanımları yapıldıktan sonra tüm oyunlar teker teker çocuk gelişimine katkıları bakımından incelenmiş ve hangi bakımdan çocuk gelişimine katkı sağladıkları ortaya konulmuştur. Sonuç olarak geleneksel çocuk oyunlarının tüm gelişim alanlarına; liderlik, saygılı olmak, işbirliği, topluma uyumu kolaylaştırma, merak oluşturma, tahmin etme, dikkat, problem çözme, analiz vb. yönlerden katkılar sağladığı ortaya konulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Çocuk, Çocuk Gelişimi, Geleneksel Çocuk Oyunları.

ABSTRACT

The developments in technology have begun to change and rapidly shrink the areas where traditional children's games are played. Especially in cities, due to reasons such as lack of adequate playgrounds, traffic and safety, children are kept away from traditional children's games. As a result, children who are locked in the house become play on the internet .At first phase, for the family who is working and who do not have time to play with their children it is seen as a solution that children play computer at home. But it has been proved by science that extreme computer games break children's mental health. (Töret, 2017) This article is aimed at revealing the contribution of traditional child games to child development. Descriptive method was used in the survey in the survey model. Six traditional children's games were included in the scope of the article . The traditional children's games included in this article are: Yedi kule(babadik) game, yağ satarım game, dokuz taş game, yakan top game, hımbıl game and isim bitki şehir game. Each game is explained with an easy and simple language. Drawings were made and visuals were given to make the games more clear. After the definitions of these games were made, all the games were examined one by one in terms of contribution to child development and it was determined from which point they contributed to child development.

As a result, all the development areas of traditional children's games; leadership, respect, cooperation, facilitating collective harmony, curiosity formation, estimation, attention, problem solving, analysis etc. have contributed to the growth of the child development.

Keywords: Child, Child Development, Traditional Child Games.

1. GİRİŞ

Çocuklarla iletişim kurmanın ve onların dünyasına ortak olmanın en doğal ve en sağlıklı yolu oyundur. Oyun; belirli bir amaca dönük olan veya olmayan kurallı ya da kuralsız gerçekleştirilebilen çocuğun eğlenerek yer aldığı aktif bir öğrenme sürecidir.(Dönmez Baykoç,1992)

Oyunun tarihi insanlık tarihi kadar eski ve köklüdür. Çocukların bebeklikten itibaren kendisini ve dünyayı oyun yoluyla tanımaya başladığı bilinen bir gerçektir. Oyun çocuğun iç dünyasını yansıtır ve çocuğun sosyal

dünya ile bağ kurmasını sağlar.(Başal,2007) Çocuğu tanımanın en etkili yolu oyundur.(Sağlam,1997)Çocuklar korku ve acılarının üstesinden gelmeyi oyun ve oyuncaklar vesilesiyle başarabilirler.(Özdoğan,2000)

Teknolojideki gelişmeler geleneksel çocuk oyunlarının oynandığı alanları değiştirmeye ve hızla daraltmaya başlamıştır. Özellikle şehirlerde yeterli oyun alanlarının kalmaması, trafik ve güvenlik gibi sebepler yüzünden çocuklar geleneksel çocuk oyunlarından uzak kalmaktadır. Bunların sonucunda eve kapatılan çocuklar tablet ve internette oyun oynar hale gelmiştir. İlk etapta çalışan ve çocuğuyla oyun oynamaya vakti olmayan aileler için çocukların evde bilgisayarla oynaması bir çözüm gibi görülmüştür. Fakat artık aşırı bilgisayar oyunlarının çocukların ruh sağlığını bozduğu bilim çevrelerince kanıtlanmıştır.(Töret,2017) Özellikle geleneksel oyun ve oyuncaklar bu bozuklukların iyileştirilmesinde önemli rol arz etmektedir.(Sağlam,1997)

Geleneksel çocuk oyunları tüm gelişim alanlarına hitap ederek çocuklara çok yönlü beceriler kazandırmaktadır. Çocuklar geleneksel oyunlar sayesinde liderlik, strateji geliştirme, çözüm yolları bulma, duygularını ifade etme, özgüven kazanma, öfke kontrolü, rol yapma, duygu yönetimi gibi birçok beceri kazanırlar.(Şarman,2015) Oyun kurallarına uymayı öğrenen çocuklar toplumsal kurallara da kolaylıkla adapte olmaktadır. Geleneksel çocuk oyunları çocuklara teknoloji bağımlılığına karşı bağıışıklık kazandırıp çocukların sosyal becerilerini kuvvetlendirmektedir.

Çocuk oyunları ile ilgili alan çalışmaları oldukça zenginlik göstermektedir. Yahya Araz, “Osmanlı Toplumunda Çocuk Olmak” adlı eserinde Osmanlı Dönemi çocuk ve çocuk oyunları araştırmalarını gün yüzüne çıkarmıştır. MEB komisyon tarafından 2011 yılında hazırlanan “Çocuk Oyunları” kitabı ülkemizin 81 vilayetinden derlenen 151 geleneksel çocuk oyununu bir araya getirmiştir. Oyunlar basit ve açık bir dille anlatılmış ve fotoğraflarla desteklenmiştir. Handan Asude Başal’ın “Geçmiş Yıllarda Türkiye’de Çocuklar Tarafından Oynanan Çocuk Oyunları” isimli makalesinde, Türkiye’nin yedi bölgesinden seçilen 21 geleneksel çocuk oyunu paylaşılmıştır. Sinan Koçyiğit ve arkadaşları tarafından hazırlanan “Çocuğun Gelişim Sürecinde Eğitsel Bir Etkinlik Olarak Oyun” adlı makalede oyunun gelişim alanlarına katkısına vurgu yapılmıştır. Aliye Selnur Şarman “Seferihisar Geleneksel Çocuk Oyunları Ve Oyuncakları Üzerine Bir İnceleme” adlı tezinde çocuk oyunlarının kazanımlarını incelemiş ve paylaşmıştır.

Bu eserin amacı geleneksel çocuk oyunlarının çocuk gelişimine katkılarını ortaya koymaktır. Bu makalede yer verilen geleneksel çocuk oyunları şunlardır: Yedi kule(babadik) oyunu, yağ satarım oyunu, dokuztaş oyunu, yakan top oyunu, hımbıl oyunu ve isim bitki şehir oyunudur. Her bir oyun basit ve sade bir dille anlatılmıştır. Oyunlara daha da netlik kazandırmak adına çizimler yapılmış ve görseller verilmiştir. Bu oyunların tanımları yapıldıktan sonra tüm oyunlar teker teker çocuk gelişimine katkılarını bakımından incelenmiş ve hangi bakımdan çocuk gelişimine katkı sağladıkları ortaya konulmuştur.

Sonuç olarak geleneksel çocuk oyunlarının tüm gelişim alanlarına; liderlik, saygılı olmak, işbirliği, topluma uyumu kolaylaştırma, merak oluşturma, tahmin etme, dikkat, problem çözme, analiz vb. yönlerden katkılar sağladığı ortaya konulmuştur.

2. YÖNTEM

Bu araştırmada tarama modeli çerçevesinde betimsel yöntem kullanılmıştır. Makale, kitap, dergi vb. aracılığıyla elde edilen veriler sentezlenip belirlenen amaç doğrultusunda bir bütün teşkil edecek şekilde düzenlenerek rapor haline getirilmiştir.

3. BULGULAR VE YORUMLAR

3.1. Yedi Kule (Babadik) Oyunu:

En az sekiz kişi olarak oynanır.

Kız erkek karışık oynanabilir.

Oyunda malzeme olarak top ve yedi adet taş kullanılır.

Açık alanda oynanan bir oyundur.

Oyunda herhangi bir süre kısıtlaması yoktur.

Oyuncular iki gruba ayrılır. Yedi adet yassı taş üst üste dizilir. Taşlara 6-7 metre uzaklıkta bir atış çizgisi çizilir. Her grup kendine bir lider seçer ve bu gruplar yazı tura atarak liderler tarafından sıralı seçimle oluşturulur. Sayışmayla oyuna başlayacak grup belirlenir.

Atış yapacak grup üyeleri sırayla başlangıç çizgisinden topu kiremitlere atar. Bu sırada karşı grup ikiye bölünerek bir kısmı topun başında bir kısmı da atış yapan oyuncuların ardında beklemeye başlar. Amaç şayet atış yapan grup kiremit devirirse organize bir şekilde onları vurabilmektir. Eğer bu gruptan kimse kiremit deviremezse atış sırası diğer gruba geçer. Diğer grubun öğrencileri sırayla atış yapmaya başlar. (MEB,2011)

Atış yapan grup kiremitleri devirdiğinde kaçmaya başlar. Diğer grup onları topla vurmaya çalışır. Kiremitleri deviren grup tekrar onları dizmek zorundadır. Diğer grup ise kiremitleri deviren grubu taşları tekrar dizmeden onları topla vurmaya çalışır. Kiremitleri deviren grup onları tekrar dizeyse oyunu kazanır. Yok eğer kiremitleri dizmeden tüm oyuncular topla vurulursa bu sefer bu grup oyunu kazanır. Oyun böyle sürüp gider. En çok puan alan grup oyunu kazanmış olur.(THBMER,2007)

Şekil-1: Yedi Kule(Babadik) Oynayan Çocuklar(MEB,2011)

Bu Oyunun Çocuk Gelişimine Katkılarının Şunlar Olduğu Söylenbilir:

Kendi aralarında bir lider seçmek, kendi grup oyuncularını liderlerin yazı-tura atarak sırayla seçmeleri ve sayışmayla oyuna başlayacak grubu belirlemek çocuklara kendi hakkına sahip çıkmayı ve karşı tarafın hakkına saygılı olmayı öğretir.(Doğanay,1998) Topla atış yapmak, kiremitleri dizmek el-göz ve vücut koordinasyonunu sağlar.

Taşları deviren grubun birbirleriyle koordineli bir şekilde toptan kaçıp taşı tekrar dizmeye çalışması, diğer grubun ortak bir hareketle arkadaşlarını top sayesinde vurmaya çalışması çocukların bencillikten uzaklaşmasını, işbirliğine ısınmasını ve topluma uyumunu kolaylaştıracaktır.(Koçyiğit ve Diğerleri,2007)

Topu atma, topu tutma, taşları yıkma, taşları dizme gibi hareketler çocukların nesne kontrolü kazanmasını sağlar. Dikkat ve odaklanma becerisini pekiştirir.

3.2. Yağ Satarım Bal Satarım Oyunu

Grupla oynanan bir oyundur.

Kız erkek karışık oynanabilir.

Oyunda malzeme olarak mendil kullanılır.

Bahçede veya açık alanda oynanan bir oyundur.

Oyunda herhangi bir süre kısıtlaması yoktur.

Oyunun Oynanışı:

İlk olarak çocuklar aralarında sayışma yapar ve böylece ebeyi seçerler. Ebe belirlendikten sonra diğer çocuklar el ele tutuşarak halka oluşturur ve yere çömelirler. Ebe eline bir mendil alır ve çömelen çocukların etrafında dönmeye başlar. Bu esnada şu tekerleme söylenir (Töret,2017);

“Yağ satarım,
Bal satarım,
Ustam ölmüş,
Ben satarım,
Ustamın kürkü sarıdır,
Satsam on beş liradır,
Zambak zumbak,
Dön arkana iyi bak”.

Çocuklar tekerlemeyi hep beraber el çırparak söyler. Bu sırada ebe elindeki mendili herhangi bir oyuncunun arkasına bırakır. Oyuncuların her daim arkalarını kontrol etmesi gerekir. Arkasına mendil konan oyuncu mendilin farkına varmazsa ebe tekerleme eşliğinde bir tur atar ve turun sonunda mendili alarak herhangi bir oyuncuya mendille vurur. Daha sonra mendili fark etmeyen oyuncu ebe olur. Eğer mendil bırakılan oyuncu bunu fark ederse ebenin peşinden koşar ve mendille ona vurmaya çalışır. Bu koşturmaca devam ederken de;

Tavşan kaç,

Tazı tut.(THBMER,2007)Tekerlemesi söylenir.

Ebe kaçarken diğer oyuncu ebe onun yerine oturmadan ebeye mendille vurmaya zorundadır. Eğer ebe oyuncu onu mendille vurmadan boşalan yere çömelirse ebelikten kurtulur. Böylece yeni ebe elinde mendille ebeyi vuramayan oyuncu olur. Oyun böyle sürüp gider.

Bu Oyunun Çocuk Gelişimine Katkılarının Şunlar Olduğu Söylenir:

Çocukta daire ve çember kavramları gelişir. Çömelerek oturmak bedensel esnekliği ve dengeyi kuvvetlendirir. Söylenen tekerleme hafızayı çalıştırır ve dil gelişimi bakımından telaffuzu güçlendirir. Beraber el çırpmak çocuklarda gruba uyumu kolaylaştırır. Ebenin hangi oyuncunun ardına mendil koyacağı muamması çocuklarda merak oluşturur ve tahmin yeteneğini artırır denilebilir.

Ebe ile mendil bırakılan oyuncunun koşması esnasında çocuğun metabolizması düzenli olarak çalışır.(Solunum,dolaşım, vb.) Ayrıca koşuşturma sayesinde çocukların kasları kuvvetlenir. (Baykoç Dönmez,2000)

Ebe olarak seçilen çocukta liderlik vasfı gelişir. Ebe olan oyuncular bu oyunu başlatma, sürdürme ve usulüne uygun bitirme açısından sosyal beceri kazanımı elde etmiş olurlar. Ayrıca ebe olan oyuncuların cesaret ve özgüvenleri artar. Bu oyun sayesinde çocuklar oyun arkadaşlarına değer vermeyi öğrenirler. Böylece çocuklar sosyal çevreyi anlayabilme ve ona uyum sağlayabilme bakımından kuvvet kazanırlar.

3.3. Dokuztaş Oyunu

İki kişiyle oynanır.

Kız erkek karışık oynanabilir.

Oyunda malzeme olarak farklı renk taşlar, karton şekil çizmek için kalem kullanılır.

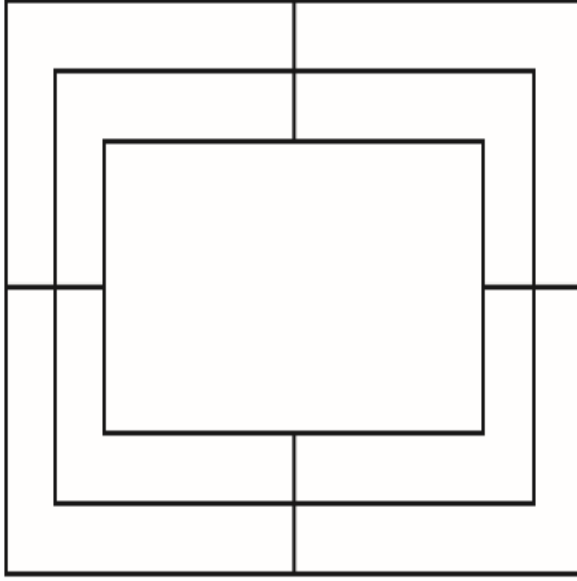
Evde veya açık alanda oynanabilen bir oyundur.

Oyunda herhangi bir süre kısıtlaması yoktur.

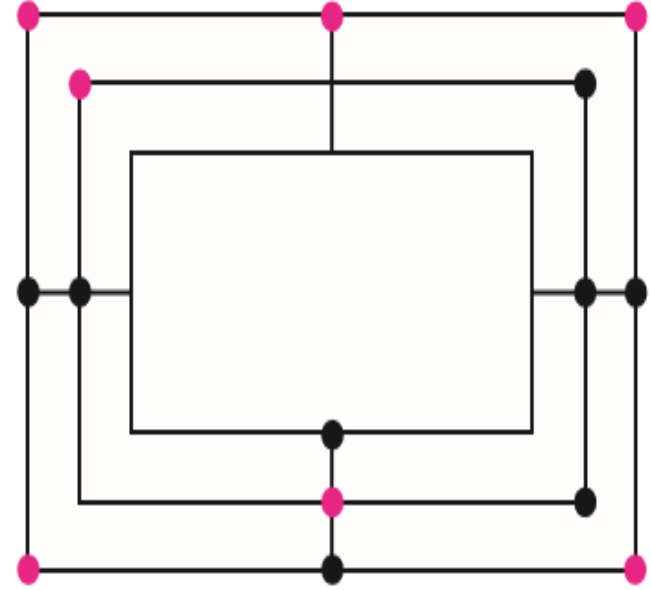
Oyunun Oynanışı:

Öncelikle oyun alanına(bahçede ise betona evde ise bir karton ya da kağıda) oyunun şekli çizilir.

Şekil-2: Oyunun Çizimi

Şekil-3: Taşların Yerleştirilmesi

Oyuna başlayacak oyuncu yazı, tura veya sayışmayla belirlenir. İlk oyuncu elindeki taşı yerleştirir. Sonra diğer oyuncu taşı koyar ve bu yerleşim sırasıyla ellerindeki dokuz adet taş bitinceye kadar sürer. Bu oyunun kuralı kendi üç adet taşı aynı çizgiye koyabilmek veya getirebilmektir. Diğer oyuncunun üç adet taşının da aynı çizgiye gelmesini kendi taşlarıyla engellemektir.

Taşlar sadece çizgilerin üzerinde gidebilir. Taşların çizgilerin üzerinden atılması yasaktır. Üç tane taşı bir araya getiren oyuncu üçlük yapmış olur ve karşı tarafın taşlarından birini alma hakkı kazanır. Fakat üçlük yapan oyuncu karşı tarafın üçlüğüne dokunamaz. Sadece üçlüğün dışındaki bir taşı alma hakkı vardır. Oyunda son üç tane taşı kalan oyuncu artık çizgileri de atlayarak istediği yere taşı koyabilir. Oyun bir tarafın iki taşı kalıncaya kadar sürer. Oyunda yaptığı hamleleriyle taşlarını koruyan ve karşı tarafı iki taşa kadar düşüren oyuncu bu oyunu kazanır.(MEB,2011)

Bu Oyunun Çocuk Gelişimine Katkılarının Şunlar Olduğu Söylenbilir:

Oyunun şeklini çizmek ve taşları bu çizgilerin üzerinden yürütmek çocukta el-göz koordinasyonunu sağlar. Sırayla taşları yerleştirirken üçlük yapmayı hesaplamak, karşı tarafın üçlük yapmasını engellemek için düşünmek; çocukta mantık yürütme, problem çözme, analiz ve değerlendirme gibi beyin jimnastiği yapmasını olanaklı kılar. (Koçyiğit ve Diğerleri ,2007) Bu sayede çocuğun stratejik yordama durumu harekete geçer.

Oyunun taşlarını ve arkadaşının hamlelerini takip etmek dikkat ve odaklanma becerisini sağlamlaştırır. Taşlarla üçlük yapmaya çalışmak el-göz-zihin koordinasyonunu sağlar. (Şarman,2015) Oyunda kazanmanın da kaybetmenin de olağan bir durum olduğu sonucu çocukları kaybetme durumuna tahammül etme açısından bağışıklık kazandır.

3.4.Yakan Top Oyunu

8-20 kişiyle oynanır.

Kız erkek karışık oynanabilir.

Oyunda malzeme olarak bir adet top kullanılır.

Açık alanda oynanabilen bir oyundur.

Oyunda herhangi bir süre kısıtlaması yoktur.

Bu oyun ‘‘ yakar top ‘‘ adıyla da anılır. Oyuncular iki gruba ayrılır. Gruplar aldım verdim yöntemiyle belirlenir. Aldım verdim yönteminde iki oyun kurucu iki metre mesafeden aldım verdim diyerek her kelimedeyle sırasıyla kendi ayakları birbiri degecek şekilde yürürler. En sonunda ayağı karşı tarafın ayağına degen ilk kişi kendi grubuna almak istediği oyuncuyu seçmeye başlar. Seçim böylece sırayla yapılarak grup oyuncuları belirlenir. (Çolak,2015)

Belirlenen oyun alanına on metre aralıklarla iki çizgi çizilir. Bu çizgilerin arasında ortadaki oyuncuların kaçabileceği alanlar saptanır. Yazı tura veya kuru yaş yöntemiyle ortada oynayacak oyun grubu belirlenir. Diğer grup oyuncuları on metre aralıkla çizilen çizgilerin arkasına eşit olacak şekilde geçerler.

Ortadaki oyuncular kaçmaya çizgilerdeki oyuncular da onları topla vurmaya çalışır. Vurulan oyuncu oyundan çıkar ve kenarda beklemeye başlar. Çizgideki oyuncular top atarken çizgiyi geçmeden atmak zorundadır. Herhangi bir oyuncu top yere değmeden onu yakalarsa can kazanmış olur. Can kazanan oyuncu vurulsa bile ikinci canı olduğu için oyundan çıkmaz. İsterse bu canlarından birini vurulan arkadaşına vererek onu tekrar oyun alabilir. Bir oyuncu ne kadar çok can kazanırsa o kadar oyunda kalabilir veya grup arkadaşlarından vurulan, istediği bir oyuncuyu oyuna alabilir. Ortadaki oyunculardan her biri vurulmuş ve sadece tek kişi kalmışsa oyunda saydırmaya geçilir. Saydırmada on iki atış yapılır. Bu on iki atışta ortadaki oyuncu vurulursa diğer grup ortaya geçer. Eğer ortadaki oyuncu on ikiye kadar vurulmadan saydırırsa oyunu onlar kazanmış olur ve tekrar o grup ortaya geçer.(Yılmaz,2013)

Şekil -4: Yakan Top Oyunu

(<https://www.coskf.org.tr/yayin/6/yakan-top-oyunu> E.T:17/11/17, s.11:24)

Bu Oyunun Çocuk Gelişimine Katkılarının Şunlar Olduğu Söylenbilir:

Aldım verdim yapan çocukların ayak kasları kuvvetlenir ve dengede durma becerisini olumlu etkiler. Toptan kaçmaya çalışmak çocuğa psiko motor açıdan çevik olma, tepki hızını ayarlama, dikkat ve esnekliği sağlar. (Yeşilyaprak ve diğerleri,2005)Topu yakalamak el göz koordinesi gerektirir. Rakip oyuncuyu vurmaya hesaplamak, ortadaki oyuncunun toptan kaçma yollarını düşünmesi çocukların taktik geliştirmesini sağlar. Birlikte koordineli olarak karşı takımı vurmanın ya da can kazanarak arkadaşını oyuna almanın işbirliğini olumlu yönde etkilediği söylenebilir.

3.5. Hımbıl Oyunu

Üç ve daha fazla kişiyle oynanır.

Kız erkek karışık oynanabilir.

Oyunda malzeme olarak kağıt kalem kullanılır.

Genelde kapalı alanda oynanan bir oyundur.

Oyunda herhangi bir süre kısıtlaması yoktur.

Öncelikle oyuncu sayısının dört katı kadar kare boyutlu kağıda dörder tane meyve-sebze veya şehir adı yazılır. Örneğin dört tane çilek, dört tane armut, dört tane vişne, dört tane de ayva yazılır. Bu kağıtlar yazılan yazılar görülmeyecek biçimde katlanır. Katlanan kağıtlar her seferinde bir oyuncu tarafından avuçlarına alınarak sallanır ve dağılık bir biçimde ortaya atılır.(MEB,2011)

Ortaya atılan kağıtlardan her bir oyuncu dört tane alır. Tüm oyuncular kağıtlarını açar ve ellerindeki meyveleri kontrol eder. Oyuncular sırayla birbirlerine kağıt vermeye başlar. Kağıdı ilk vermesi gereken kişi kağıtları avucuyla karıştırıp ortaya atan oyuncudur. Her oyuncunun amacı kendi elinde aynı meyveden dört adet toplayabilmektir. Aynı zamanda oyuncular diğer oyuncuların ellerine dört meyveyi toplamasını hesaplayarak engellemeye çalışır. (Yılmaz,2013)

Dört adet aynı kelimeyi bir araya getiren oyuncu "hımbıl" diye bağırarak elini halının ortasına vurur. Bunu duyan ilk kişi de el çabukluğuyla hımbıl yapan oyuncunun üzerine elini koyar. Diğer oyuncular da bu şekilde yaparlar.

İlk hımbıl yapan en yüksek puanı alır. Örneğin 20 puan gibi. İkinci 15 üçüncü 10 dördüncü 5 puan alır. Alınan puanlar bir kağıda not edilir. Oyunculardan biri yüz puana geldiğinde oyunu kazanmış olur.

Şekil-5: Örnek Oyun Kağıtları

Çilek	Çilek	Çilek	Çilek
Armut	Armut	Armut	Armut
Vişne	Vişne	Vişne	Vişne
Ayva	Ayva	Ayva	Ayva

Bu Oyunun Çocuk Gelişimine Katkılarının Şunlar Olduğu Söylenbilir:

Kağıda yazı yazmak, kağıtları katlamak, kağıdı avuçlarına alıp sallamak, ortaya atılan kağıtları toplamak oyuncularında ince motor becerileri sağlamlaştırır. Diğer oyuncuların ellerindeki kağıdı tahmin ederek onların hımbıl yapmasını önlemeye çalışmak çocuğun yordama gücünü artırır. Çocuğun merak ve mantık yürütme yeteneği gelişir.(Akandere,2003)

Oyun kuralları gereği dikkat ve odaklanmayı doğal olarak tetiklemektedir. Kağıt değişimi ve takibi sırasında göz-zihin-kas koordinasyonu gelişir.(Şarman,2015) Hımbıl yapan oyuncunun hımbıl diye bağırarak oyun alanının ortasına elini vurması ve tüm oyuncuların da süratle ellerini diğer oyuncunun üzerine koyması çocukların refleks gelişimine katkı sağlar. Çocukların eğlenerek stres atmalarına yardımcı olan bir oyun olduğu söylenebilir.

3.6. İsim Bitki Şehir Oyunu

İki ve daha fazla kişiyle oynanır.

Kız erkek karışık oynanabilir.

Oyunda malzeme olarak kağıt ve kalem kullanılır.

Genelde kapalı alanda oynanan bir oyundur.

Oyunda herhangi bir süre kısıtlaması yoktur.

Genellikle soğuk kış günlerinde ya da yağmurlu havalarda evde oynanan bir oyundur. En az iki kişiyle oynanır. Oyuncu sayısı arttıkça oyunda mücadele ve eğlence de artar. Her kişi için birer kağıt ve kalem gereklidir.

Çocuklar öncelikle her oyuncu elindeki kağıdı altı sütuna böler. Bölünen bu sütunlara tek tek "isim, şehir, hayvan, bitki, eşya ve ülke" başlıkları konulur. Bir oyuncu içinden A harfinden başlayarak Z harfine kadar alfabetik olarak sessizce saymaya başlar. Diğer oyuncu da sessizce alfabeyi sayan çocuğu durdurarak hangi harfte kaldığını sorar. Hangi harfi seçtilerse o harfle başlayan bir "isim, şehir, hayvan, bitki, eşya ve ülke" adı yazarlar.(THBMER,2007)

Çocuklar yazı yazarken birbirlerine göstermek veya bakmak yasaktır. Maksat burada en hızlı bir şekilde en kısa sürede tüm boşlukları aynı harfle başlayan kelimelerle doldurmaktır. İlk bitiren oyuncu diğer oyuncular için elliye kadar sayar ve bu saymanın sonucunda herkes kalemi bırakır. Oyunda bulunamayan kelimelerin sütunları boş bırakılır. Tüm bunların ardından puanlamaya geçilir.(MEB,2011)

Puanlama sistemi:

Aynı sütundaki aynı kelimeler: 5 Puan

Aynı sütündeki ayrı kelimeler: 10 Puan

Boş sütun veya geçersiz kelimeler: 0 Puan

Kimsenin yazamadığı kelimeler: 20 Puan (Yılmaz,2013)

Oyun böyle devam edip gider. Oyuncular belirlenen turları bitirince herkesin puanı hesaplanır. En çok puanı alan oyuncu birinci olur.

Şekil-6: Oyun Kağıdı Örneği

İSİM	ŞEHİR	HAYVAN	BİTKİ	EŞYA	ÜLKE
Sultan 5	Sakarya 10	Sazan 5	Soğan 10	Saz 20	0
Mehmet 10	Muğla 10	Maymun 5	Marul 10	Masa 10	Macaristan 20
Buse 5	Bartın 20	Balina 5	Bezelye 10	Beşik 20	Bulgaristan 10

Bu Oyunun Çocuk Gelişimine Katkılarının Şunlar Olduğu Söylenbilir:

Yazı yazmak dikkat ve odaklanmayı geliştirir.(Şarman,2015) Çocukların yazı yazma, okuma ve okuduğunu anlama becerileri gelişir. Kelime dağarcığı ve kelime telaffuzunu kuvvetlendirir. Kelime bulmaya çalışmak kısa süreli ve uzun süreli belleği kullanarak zihin pratiği yapmalarını olanaklı kılar.

Arkadaşlarından öğrendiği kelimeler sayesinde çocuk kültürel açıdan zenginleşir. Önce bitiren oyuncunun diğer oyunculara eliye kadar sayarak süre tanıması çocuklarda sayı ve zaman kavramını geliştirir. Oyunun kuralı olan yazı yazarken birbirine bakmamak veya göstermemek çocukların toplumsal kurallara uyumunu kolaylaştırır.

4. SONUÇ

Bu eserin amacı geleneksel çocuk oyunlarının çocuk gelişimine katkılarını ortaya koymaktır. Bu amaç doğrultusunda yedi kule(babadik) oyunu, yağ satarım oyunu, dokuztaş oyunu, yakan top oyunu, hımbıl oyunu ve isim bitki şehir oyunları ele alınmıştır. Her bir oyun basit ve sade bir dille anlatılmıştır. Oyunlara daha da netlik kazandırmak adına çizimler yapılmış ve görseller verilmiştir. Bu oyunların tanımları yapıldıktan sonra tüm oyunlar teker teker çocuk gelişimine katkıları bakımından incelenmiş ve hangi bakımdan çocuk gelişimine katkı sağladıkları ortaya konulmuştur. Bu bağlamda elde edilen verilere dayanarak oyunlara ve çocuk gelişimine katkılarına özetle bakmak gerekmektedir.

Yedi kule(babadik) oyununda, bir grup devirdikleri taşları dizmeye çalışırken diğer grup da onları topla vurmaya çalışır. Bu oyunun çocuğa liderlik, haklara saygılı olma, vücut koordinasyonu, işbirliğine ve topluma uyumu kolaylaştırma, nesne kontrolü, dikkat ve odaklanma gibi beceriler kazandırdığı söylenebilir.

Yağ satarım oyunu çocukların bir daire etrafında mendil ile kovalamaca yaptıkları bir oyundur. Bu oyunun çocuklara esneklik, denge, hafızayı çalıştırma, telaffuzu kuvvetlendirme, merak, tahmin yürütme, cesaret, özgüven ve arkadaşlarına değer verme gibi beceriler kazandırdığı söylenebilir.

Dokuztaş oyunu iki oyuncunun 9 adet taşla üçlük yaparak karşı tarafın taşlarını toplayabilme üzerine kurulu bir oyundur. Bu oyunun çocuklara mantık yürütme, problem çözme, analiz, sentez, değerlendirme, stratejik yordama, dikkat ve odaklanma ile kaybetmeye tahammül etme gibi beceriler kazandırdığı söylenebilir.

Yakan top oyununda iki grup vardır ve bu gruplardan biri ortaya geçerken diğer grup üyeleri de onları belirli mesafelerden topla vurmaya çalışır. Bu oyunun çocuklara çeviklik, tepki hızı, taktik geliştirme, birlikte hareket etme, işbirliği, sosyal uyum gibi beceriler kazandırdığı söylenebilir.

Hımbıl oyununda çocuklar ortaya atılan kağıtlardan dörder adet alır ve kendi ellerine aynı olan dört kelimeyi toplamaya çalışırlar. Bu oyunun çocuklara ince motor beceriler, yordama, merak, mantık, refleks hızını kuvvetlendirme, eğlenme ve stres atma gibi beceriler kazandırdığı söylenebilir.

İsim şehir bitki oyunu kelime bulmaya yönelik bir oyundur. Bu oyunun çocukların kelime dağarcığını artırma, telaffuzu kuvvetlendirme, zihin egzersizi yapabilme, sayı ve zaman kavramı ile toplumsal kurallara uyumu sağlama gibi beceriler kazandırdığı söylenebilir.

Sonuç olarak geleneksel çocuk oyunlarının tüm gelişim alanlarına; liderlik, saygılı olmak, işbirliği, topluma uyumu kolaylaştırma, merak oluşturma, tahmin etme, dikkat, problem çözme, analiz, vücut koordinasyonu,

çeviklik, telaffuzu kuvvetlendirme, stres atma, eğlenme vb. çok çeşitli yönlerden bütünsel olarak katkılar sağladığı ortaya konulmuştur.

5. ÖNERİLER

- ✓ Geleneksel çocuk oyunları alanında yapılan araştırmalar derlenip bir kitap haline getirilebilir.
- ✓ Kitap olarak basılan oyunların eğitim kurumlarında zorunlu ve uygulamalı ders olarak öğretilmesi sağlanabilir.
- ✓ Geleneksel çocuk oyunlarının animasyon filmi çekilebilir.

KAYNAKÇA

Akandere, M. (2003).Eğitici Okul Oyunları, Nobel Yayınları, Ankara.

Araz, Y. (2013). Osmanlı Toplumunda Çocuk Olmak, Kitap Yayınevi, İstanbul.

Başal, H. A. (2007). “Geçmiş Yıllarda Türkiye’de Çocuklar Tarafından Oynanan Çocuk Oyunları.” Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. C. XX(2):243-266

Baykoç Dönmez, N. (2000).Üniversite Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Bölümü ve Kız Meslek Lisesi Öğrencileri İçin Oyun,Esin Yayınevi, İstanbul.

Çolak,M.(2015). ‘‘Adana Geleneksel Çocuk Oyunları ‘‘ Yüksek Lisans Tezi ,Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.

(ÇOSKF),Çocuk Oyunları ve Spor Kulüpleri Federasyonu, www.coskf.org.tr(E.T:17/11/17, s.11:24)

Doğanay, J. (1998). “Anasınıfına Devam Eden Çocukların Ebeveynlerinin Çocuk Oyun ve Oyuncakları Hakkındaki Görüşlerinin İncelenmesi.”. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Koçyiğit, S.; Tuğluk, M. N. & Kök, M. (2007). Çocuğun Gelişim Sürecinde Eğitsel Bir Etkinlik Olarak Oyun/Play As Educational Activity In The Child's Development Process. Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi, (16):324-342

MEB Çocuk Oyunları, (2011), Milli Eğitim Basımevi, Ankara.

MEB Ders Kitapları ve Yayınlar Daire Başkanlığı.(2009),Çocuk Etkinlikleri-2,Milli Eğitim Basımevi, Ankara.

MEB Ders Kitapları ve Yayınlar Daire Başkanlığı.(2012),Oyun Albümü, Milli Eğitim Basımevi, Ankara.

MEB Ders Kitapları ve Yayınlar Daire Başkanlığı.(2012),Oyun Etkinliği 1,Milli Eğitim Basımevi, Ankara.

MEB Ders Kitapları ve Yayınlar Daire Başkanlığı.(2013),Oyun Etkinliği-2,Milli Eğitim Basımevi, Ankara.

Özdoğan, B. (2000).Çocuk ve Oyun, 3. Baskı,Anı Yayıncılık, Ankara.

Sağlam, T. (1997). “Türk Çocuk Oyunlarında Ritüel Öğeler”, Çocuk Kültürü, I. Ulusal Çocuk Kültürü Kongresi Bildirileri, Ankara Üniversitesi Çocuk Kültürü Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayınları, ss. 416-441.Ankara.

Şarman, A.S. (2015).’’ Seferihisar Geleneksel Çocuk Oyunları Ve Oyuncakları Üzerine Bir İnceleme’’ Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

THBMER (2007).Türkiye’de 2004 Yılında Yaşayan Geleneksel Çocuk Oyunları, Genişletilmiş 2. Baskı, THBMER Yayınları, Ankara.

Töret, A. B. (2017).’’ Balıkesir Oyun Evlerinde Oynanan Geleneksel Çocuk Oyunlarının İşlevleri Üzerine Bir Değerlendirme’’. Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,20(37)19 30

Yılmaz, M.F.(2013). ‘‘Isparta Çocuk Oyunları’’ Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.